

ПРАВО НА ЛІКВІДАЦІЙНУ КВОТУ: ПРИРОДА, ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В МЕЖАХ БАНКРУПТСТВА

THE RIGHT TO LIQUIDATION QUOTA: NATURE, CONTENT AND FEATURES OF IMPLEMENTATION WITHIN BANKRUPTCY

Смірнов Г.Ю., аспірант кафедри цивільного права Інституту права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Дана стаття присвячена дослідженню правової природи та особливостей реалізації права на ліквідаційну квоту в разі припинення юридичної особи шляхом ліквідації за загальною процедурою та ліквідації за процедурою банкрутства. Звертається увага, що можливість отримання майна юридичної особи чи вартості її активів пропорційно розміру частки, акцій чи паю можлива лише в разі припинення юридичної особи шляхом ліквідації, оскільки реалізація такого права у випадку реорганізації юридичної особи суперечила б самій суті реорганізації.

У статті розмежовуються підстави реалізації корпоративного права (брати участь в розподілі залишку майна) та зобов'язального права на ліквідаційну квоту (вимога виплати належної частки майна чи його вартості). Обидва суб'єктивних права реалізуються на етапі, коли як юридична особа, так і корпоративні відносини продовжують існувати, а отже немає підстав заперечувати корпоративну природу права брати участь в розподілі залишку майна.

У статті зроблено висновок, що чинне законодавство з процедур банкрутства виключає можливість розподілу майна юридичної особи, залишеного після розрахунків з кредиторами, та якого недостатньо для продовження здійснення господарської діяльності. Відповідно, запропоновано безпосередньо передбачити етап розподілу такого майна серед учасників (акціонерів, членів) юридичної особи.

Доведено, що при небажанні учасників (акціонерів, членів) юридичної особи продовжувати здійснення господарської діяльності після завершення процедури банкрутства, загальна процедура ліквідації не відповідатиме їхнім інтересам. Автор пропонує надати можливість учасникам (акціонерам, членам) такої юридичної особи звертатися з клопотанням про остаточну ліквідацію юридичної особи в межах процедури банкрутства з подальшим розподілом її майна пропорційно розміром часток, пакетів акцій, паїв.

Ключові слова: ліквідація, ліквідаційний баланс, ліквідаційна квота, корпоративні права, банкрутство.

This article is devoted to the study of the legal nature and peculiarities of the exercise of the right to liquidation quota in case of termination of the legal entity by liquidation under the general procedure and liquidation under the bankruptcy procedure. It is noted that the possibility of obtaining the property of a legal entity or the value of its assets in proportion to the size of shares in authorized capital, stocks or participatory shares is possible only in case of termination of the legal entity by liquidation, since the exercise of such a right in the event of reorganization of a legal entity would be contrary to the very essence of the reorganization.

The article distinguishes the grounds for the exercising of corporate right (to participate in the distribution of the remaining property) and the obligatory right to liquidation quota (requirement to pay the appropriate share of property or its value). Both subjective rights are exercised at the stage when both the legal entity and the corporate relationship continue to exist, and therefore there is no reason to deny the corporate nature of the right to participate in the distribution of the remaining property.

The article concludes that the current legislation on bankruptcy procedures excludes the possibility of distribution of property of a legal entity left after settlements with creditors, and which is not enough to continue business activities. Accordingly, it is suggested to directly provide for the stage of distribution of such property among the participants (shareholders, members) of the legal entity.

It is proved that if the participants (shareholders, members) of the legal entity do not want to continue their business activities after the bankruptcy procedure, the general liquidation procedure will not meet their interests. The author suggests to provide the participants (shareholders, members) of such a legal entity with a right to request for final liquidation of the legal entity within the bankruptcy procedure with further distribution of its property in proportion to the size of shares in authorized capital, stakes, participatory shares.

Key words: liquidation, liquidation balance, liquidation quota, corporate rights, bankruptcy.

Вступ. Право учасників (акціонерів, членів) юридичної особи отримувати частину її активів або вартості цих активів пропорційно розміру частки, акцій чи паю у випадку ліквідації юридичної особи передбачено ч. 1 ст. 167 Господарського кодексу України (далі – ГК України), ч. 12 ст. 111 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), п. 4 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (далі – ЗУ «Про ТОВ та ТДВ»), п. 3 ч. 1 ст. 25 та п. 2 ч. 2 ст. 26 Закону України «Про акціонерні товариства» (далі – ЗУ «Про АТ»), п. г) а. 1 ст. 79 Закону України «Про господарські товариства» (далі – ЗУ «Про товариства»); а. 6 ст. 29 Закону України «Про кооперацію» (далі – ЗУ «Про кооперацію») та ч. 7 ст. 9 Закону України «Про кредитні спілки» (далі – ЗУ «Про кредитні спілки») [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. Дане право, з огляду на його спрямованість на задоволення майнового інтересу учасника (акціонера, члена) юридичної особи, відноситься до числа майнових корпоративних прав. Зазначимо, що серед вчених існує дискусія щодо можливості віднесення права на ліквідаційну квоту до корпоративних прав. Наприклад, противники віднесення права на ліквідаційну квоту до корпоративних прав вважають, що дане право реалізується після припинення існування юридичної особи, а тому не може вважатися корпоративним.

Окрім цього, вченими приділяється недостатньо уваги особливостям реалізації права на ліквідаційну квоту в разі ліквідації юридичної особи за процедурою банкрутства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема природи та правового регулювання права на ліквідаційну квоту висвітлювалася такими вченими як В. М. Кравчук, А. В. Киричок, А. В. Сороченко, А. В. Смітюх, Д. В. Ломакін, С. Д. Могилевський, І. В. Спасибо-Фатеева та іншими.

Постановка завдання. Метою даної статті є встановлення природи права на ліквідаційну квоту (чи можливо віднести його до корпоративних прав) та аналіз особливостей правового регулювання реалізації даного суб'єктивного права учасника (акціонера, члена) корпорації залежно від того, в межах якої процедури здійснюється ліквідація юридичної особи (загальної чи в порядку процедури банкрутства)

Виклад основного матеріалу. Реалізація права на отримання частини майна юридичної особи можлива лише у випадку її припинення шляхом ліквідації. Хоч юридична особа й може також припинитися шляхом реорганізації (злиття, приєднання, перетворення, поділу), право на ліквідаційну квоту учасників (акціонерів, членів) такої юридичної особи не виникає. Реорганізація, на відміну від ліквідації, передбачає перехід майна юри-

дичної особи, яке залишилося після задоволення вимог кредиторів або закінчення строку для пред'явлення ними своїх вимог, а також перехід прав та обов'язків юридичної особи до її правонаступників. За таких умов, майно забезпечує можливість правонаступника здійснювати господарську діяльність, реалізовувати права та обов'язки, що перейшли до нього від правопередника, чим також досягається стабільність товарообігу. Реалізація права на отримання частини майна правопередника, за таких умов, перешкоджатиме досягненню вищенаведених цілей, а отже суперечитиме меті реорганізації юридичної особи. Окрім цього, реалізація даного права при реорганізації юридичної особи суперечить інтересам її учасників (акціонерів, членів) брати майнову та (або) немайнову участь в її діяльності, й задовільняти свої інтереси внаслідок досягнення цілей такої діяльності – отримувати прибуток, користуватися послугами членів юридичної особи (споживчого кооперативу, зокрема кредитної спілки), сприяти покращенню навколишнього середовища, тощо. Наведене є справедливим й щодо примусової реорганізації – наприклад, поділ суб'єкта господарювання, який зловживає монополістичним становищем, згідно зі ст. 53 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [8]. За таких умов, учасники (акціонери, члени) правонаступника також можуть мати інтерес у використанні залишеного майна правопередника для здійснення господарської діяльності правонаступником, а не розподілу його між собою. Відповідно, доки не буде прийнято рішення про ліквідацію вже правонаступника, розподіл його майна не здійснюється, оскільки не забезпечуватиме інтереси ані правонаступника як суб'єкта господарської діяльності, ані його учасників (акціонерів, членів).

В науці прийнято розрізняти корпоративне майнове право на отримання ліквідаційної квоти та похідне від нього зобов'язальне право на отримання ліквідаційної квоти. Як справедливо зазначає Д. В. Ломакін, корпоративне право на ліквідаційну квоту виникає в учасника юридичної особи у зв'язку з набуттям членства шляхом придбання частки, акцій чи паю й полягає в можливості учасника юридичної особи брати участь в розподілі майна, що залишилося після задоволення вимог кредиторів. Зобов'язальне право на ліквідаційну квоту виникає в учасника товариства в момент визначення предмету зобов'язання, пов'язаного з фактичною виплатою ліквідаційної частки [9, с. 377-378]. І. В. Спасиво-Фатєєва зазначає про можливість існування права на ліквідаційну квоту в корпоративних та зобов'язальних правовідносинах [10, с. 68]. А. В. Смітюх також поділяє існування корпоративного та зобов'язального права на ліквідаційну квоту [11, с. 428-432].

Зазначимо, що слід розмежовувати підстави реалізації корпоративного права на ліквідаційну квоту та зобов'язального права на ліквідаційну квоту. Виходячи з положень ст. 111 ЦК України, розподілу майна між учасниками передують низка юридичних фактів, серед яких: 1) прийняття та реєстрація рішення про ліквідацію; 2) сплив принаймні двомісячного строку, протягом якого відбувається ідентифікація майна та зобов'язань юридичної особи, що фіксуються у проміжному ліквідаційному балансі; 3) задоволення вимог кредиторів; 4) закріплення ліквідаційною комісією (ліквідатором) майнового стану юридичної особи у ліквідаційному балансі. Зазначимо, що корпоративне право на ліквідаційну квоту (розподіл майна між учасниками, акціонерами, членами) реалізується лише відносно майна, що залишилося після задоволення вимог кредиторів в цілях захисту цивільного товарообігу та виходячи з того, що треті особи, які є кредиторами юридичної особи, не повинні нести такий же рівень ризику майнових втрат що й учасники (акціонери, члени) боржника, чій дії призвели до необхідності припинення юридичної особи шляхом ліквідації. Розподіл залишку майна

здійснюється на пропорційних засадах – за кожним учасником (акціонером, членом) юридичної особи закріплюється та частина залишку майна, яка відповідає розміру його частки, пакету акцій чи паю.

Реалізація майнового корпоративного права на ліквідаційну квоту натомість обумовлює виникнення зобов'язального права на отримання ліквідаційної квоти – є, по суті, його єдиною передумовою. На нашу думку, неоднозначним є твердження А. В. Смітюха, що затвердження ліквідаційного балансу обумовлює перетворення корпоративного майнового права на ліквідаційну квоту на зобов'язальне право вимоги учасника до корпоративного підприємства. [11, с. 431] *По-перше*, для виникнення зобов'язального права на ліквідаційну квоту самого ліквідаційного балансу недостатньо – необхідно, щоб після розрахунків з кредиторами залишилися грошові кошти та майно для розподілу, про що справедливо зазначають А. В. Киричок, С. Д. Могилевський та інші вчені. [12, с. 39; 13, с. 102]. *По-друге*, лише за наслідками розподілу залишку майна можна говорити про виникнення зобов'язальної вимоги щодо виплати ліквідаційної квоти. До здійснення розподілу зобов'язання з виплати ліквідаційної квоти не виникає. З огляду на наведене, варто погодитися з Д. В. Ломакіним, що зобов'язання з виплати ліквідаційної квоти виникає в момент визначення його предмету, що здійснюється шляхом встановлення частки кожного учасника господарського товариства в майні, що залишилося після задоволення вимог кредиторів [9, с. 377-378].

Серед вчених доволі дискусійним є питання того, коли саме реалізується право на отримання ліквідаційної квоти: як корпоративне (сам розподіл майна), так і зобов'язальне (виплата належної частини в майновому залишку). А. В. Киричок вважає, що право на ліквідаційну квоту виникає лише після ліквідації товариства, коли вже немає юридичної особи [12, с. 40]. На нашу думку, з такою позицією складно погодитися. Відповідно до ч. 5 ст. 104 ЦК України, юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення. Здійснення розподілу та передачі учасникам (акціонерам, членам) юридичної особи майна, залишеного після задоволення вимог кредиторів, згідно з ч. 12, 14 ст. 111 ЦК України передують передачі державному реєстраторові документів, передбачених законом для проведення державної реєстрації припинення юридичної особи. Відповідно, на момент реалізації корпоративного та зобов'язального права на отримання ліквідаційної квоти, юридична особа продовжує існувати, корпоративні (членські) відносини зберігаються. З огляду на зазначене, не можемо також погодитися з А. В. Сороченком, який відносить право на ліквідаційну квоту до «надкорпоративних» [14, с. 49].

Зазвичай, при реалізації зобов'язального права на ліквідаційну квоту не передбачена черговість задоволення майнових вимог учасників (акціонерів, членів). Тим не менш, в акціонерних товариствах та командитних товариствах така особливість в реалізації даного права передбачена.

Так, згідно з ч. 1 ст. 89 ЗУ «Про АТ», при розподілі майна акціонерного товариства, що ліквідується, між кредиторами та акціонерами, в *сьому чергу* здійснюється виплата ліквідаційної вартості привілейованих акцій, і лише *в дев'яту чергу* (після виплати за простими акціями, які підлягають викупу відповідно до статті 68 ЗУ «Про АТ») здійснюється розподіл майна між акціонерами – власниками простих акцій товариства пропорційно до кількості належних їм акцій. Щодо командитних товариств, то в разі ліквідації останніх, вкладники, згідно з ч. 2 ст. 139 ЦК України та п. г а 1 ст. 79 ЗУ «Про господарські товариства» мають переважне право перед повними учасниками на повернення своїх вкладів. Варто зазначити, що, на відміну від учасників решти товариств (чье право на ліквідаційну квоту пов'язане з отриманням залишку майна пропорційно розміру частки), вкладники

командитних товариств, згідно з а. 3 ст. 83 Закону України «Про господарські товариства», при ліквідації командитного товариства, мають *право на отримання лише вкладу – їх фактичного внеску до статутного капіталу*.

Зазначимо, що правовий статус вкладників в командитних товариствах, згідно з чинним законодавством – ст. 81 ЗУ «Про господарські товариства», п. г) а. 1, а. 3 ст. 79 ЗУ «Про господарські товариства» – полягає в позбавленні їх права здійснювати управління товариством, якщо таке право не передбачене в засновницькому договорі чи довіреності, та наданні натомість пріоритетності в реалізації та задоволенні майнових прав. В. М. Кравчук слушно зазначає, що закріплюючи за вкладниками право на отримання вкладу, такі особи, у випадку ліквідації, обмежуються в своїх правах та позбавляються можливості отримати дохід (мова йде про різницю між вартістю вкладу та вартістю тієї частини майна, що залишилася після задоволення вимог кредиторів, яка відповідає розміру частки, пакету акцій чи паю – прим. Г. Ю.). Вчений пропонує іншу модель правового регулювання: спочатку відбувається повернення вкладникам їх фактичних вкладів до статутного капіталу, а потім відбувається розподіл майна, що залишилося, на рівні з повними учасниками командитного товариства [15, с. 23]. На нашу думку, така пропозиція є цілком слушною та заслуговує на підтримку.

Цікаво також розглянути право на отримання ліквідаційної квоти в разі ліквідації юридичної особи в результаті провадження у справі про банкрутство. Провадження у справах про банкрутство регулюється Кодексом України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ), норми якого є спеціальними щодо інших нормативно-правових актів [16].

Ліквідаційна процедура в справі про банкрутство, за загальним правилом, завершується одним з двох наслідків: 1) суд постановляє ухвалу про ліквідацію юридичної особи у зв'язку з відсутністю в останньої майна в результаті задоволення вимог кредиторів (ч. 2 ст. 65 КУЗПБ); 2) суд постановляє ухвалу про визнання боржника таким, що не має боргів і може продовжувати свою діяльність, якщо, в результаті задоволення вимог кредиторів, в боржника залишилося майно для здійснення господарської діяльності (ч. 5 ст. 65 КУЗПБ). В першому випадку, відсутнє майно, яке можливо було б розподілити між учасниками (акціонерами, членами) юридичної особи; в другому випадку – відсутні підстави для розподілу, оскільки юридична особа продовжує існувати, залишок майна забезпечує можливість продовження господарської діяльності та задоволення учасниками своїх інтересів внаслідок її здійснення та самої участі в юридичній особі. Водночас, згідно з а. 2 ч. 5 ст. 65 КУЗПБ, господарський суд може постановити ухвалу про ліквідацію юридичної особи, що звільнилася від боргів, лише у разі, якщо залишок її майнових активів є меншим, ніж вимагається для продовження нею господарської діяльності згідно із законодавством. Законодавець не конкретизує про які саме законодавчі вимоги для продовження господарської діяльності йде мова, однак очевидним прикладом застосування вищенаведеної норми буде факт того, що залишок майнових активів юридичної особи є меншим за розмір мінімального розміру статутного капіталу.

Так, згідно зі ст. 14 ЗУ «Про АТ» мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 1250 мінімальних заробітних плат. Згідно зі ст. 30 Закону України «Про страхування», мінімальний розмір статутного фонду страховика (інакше кажучи, статутного капіталу – прим. Г. Ю.), який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється у сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя, 10 млн євро за валютним обмінним курсом валюти України [17]. Згідно зі ст. 31 Закону України «Про банки та банківську діяльність», мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи,

яка має намір здійснювати банківську діяльність, а також мінімальний розмір статутного капіталу банку не може бути меншим 200 мільйонів гривень [18]. Якщо залишок майнових активів юридичної особи після розрахунків з кредиторами є меншим за розмір мінімального розміру статутного капіталу, то юридична особа ліквідується, а залишок майна повинен бути розподілений між її учасниками (акціонерами, членами). Однак не все так однозначно при ліквідації за процедурою банкрутства.

Зазначимо, що під час провадження у справі про банкрутство, згідно з ч. 14 ст. 39 КУЗПБ, корпоративні права засновників (учасників, акціонерів) боржника реалізуються з урахуванням обмежень, встановлених цим Кодексом. Жодних положень, які б обмежували реалізацію права на отримання ліквідаційної квоти КУЗПБ не містить. Обмеження встановлено щодо реалізації права особи на вихід зі складу юридичної особи – згідно з а. 5 ч. 14 ст. 39 КУЗПБ забороняється задоволення вимог засновника (учасника) боржника щодо виділення частки в майні (в дійсності, мова йде про виплату вартості частки, акцій чи паю, оскільки відносини спільної власності між учасниками, акціонерами, членами та юридичною особою відсутні). Нагадаємо, що за загальною процедурою ліквідації юридичної особи, згідно з ч. 12 ст. 111 ЦК України, після задоволення вимог кредиторів та складення ліквідаційного балансу відбувається розподіл залишку майна юридичної особи між її учасниками (акціонерами, членами). Лише після розподілу залишку майна між учасниками (акціонерами членами) юридичної особи ліквідаційна комісія (ліквідатор) передає державному реєстраторові передбачені законодавством документи для здійснення реєстрації припинення юридичної особи. Натомість, в справі про банкрутство, згідно з ч. 1 ст. 65 КУЗПБ, законодавцем передбачено, що після завершення розрахунків з кредиторами, ліквідатор зобов'язаний подати до суду звіт та ліквідаційний баланс з визначеним переліком додаткових документів, на підставі яких суд, прийме рішення про ліквідацію юридичної особи (оцінивши залишок майна на предмет його достатності для продовження здійснення господарської діяльності – зокрема, якщо співвіднести з мінімальним розміром статутного капіталу). Прийнята ухвала про ліквідацію юридичної особи, згідно з ч. 2 ст. 65 КУЗПБ, надсилається державному реєстратору для проведення державної реєстрації припинення юридичної особи.

Нескладно помітити, що на відміну від загальної процедури ліквідації юридичної особи, ліквідаційна процедура в справі про банкрутство не залишає місця для здійснення розподілу залишку майна між учасниками (акціонерами, членами) боржника-юридичної особи, яка підлягає ліквідації відповідно до а. 2 ч. 5 ст. 65 КУЗПБ (залишку майна недостатньо для продовження господарської діяльності). Більше того, КУЗПБ не містить жодної згадки про розподіл залишку майна юридичної особи та передачі його (виплати його вартості) учасникам (акціонерам, членам) – останні не наділені процесуальним правом звертатися з відповідною заявою, в той час як у ліквідатора подібне повноваження не визначено. Можна, звісно, згадати положення п. 6 ч. 1 ст. 64 КУЗПБ, де законодавцем передбачено, що в шосту чергу ліквідатором задовільняються інші вимоги. Однак, зобов'язальне право на ліквідаційну квоту виникає лише щодо розподіленого залишку майна після задоволення вимог всіх кредиторів, з метою гарантування прав останніх та уникнення покладення на них такого ж рівня ризику майнових втрат, який мають учасники (акціонери, члени) юридичної особи, чий дії призвели до необхідності припинення юридичної особи (в тому числі, її неплатоспроможності). Положення п. 6 ч. 1 ст. 64 Кодексу стоєть вимог третіх осіб, які не пов'язані відносинами участі з юридичною особою, і які не входять до попередніх черг, визначених законодавцем. Тому учасники (акціонери, члени) юридичної особи не можуть вважатися

«кредиторами шостої черги» навіть з точки зору права вимоги виплати ліквідаційної квоти. Отже, дана норма, сама по собі, жодним чином не дозволить учасникам (акціонерам, членам) боржника отримати виплату належної їм ліквідаційної квоти, якщо залишку майна юридичної особи, після задоволення вимог кредиторів, недостатньо для продовження здійснення господарської діяльності.

Варто також звернути увагу на той факт, що учасники (акціонери, члени) юридичної особи, щодо якої відкрито провадження в справі про банкрутство, попри достатність майна, залишеного після розрахунків з кредиторами, для продовження господарської діяльності, можуть не бажати її продовжувати та натомість бути зацікавленими в розподілі майнового залишку. Це може бути обумовлене негативним досвідом ведення господарської діяльності, особистими стосунками (в тому числі бажанням розвивати власні проекти) чи не бажанням ризикувати залученням великого обсягу кредитних коштів. Відповідно, оскільки, згідно з п. 4 ст. 90 КУЗПБ, відновлення платоспроможності є підставою для закриття провадження у справі про банкрутство, то такі учасники (акціонери, члени) юридичної особи будуть змушені здійснити ліквідацію останньої за загальною процедурою, шляхом прийняття окремого рішення на загальних зборах. Однак застосування загальної процедури ліквідації юридичної особи, за даних обставин, супроводжується рядом недоліків.

По-перше, така юридична особа, внаслідок завершення справи про банкрутство, буде «очищеною» від будь-яких боргів перед третіми особами. Однак, попри зазначене, ч. 3 ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обумовлює можливість подачі документів для реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації на підставі рішення таких учасників (акціонерів, членів) спливом строку заявлення кредитором своїх вимог – останній, згідно з ч. 5 ст. 105 ЦК України, повинен становити від 2 до 6 місяців [19]. Відповідно, складається ірраціональна ситуація, коли, попри відсутність кредиторів, учасникам (акціонерам, членам) доведеться чекати щонайменше спливу 2-місячного строку пред'явлення кредитором своїх вимог, допоки зможуть остаточно припинити юридичну особу.

По-друге, не раціональним, з огляду на очищення такої юридичної особи від зобов'язань перед третіми особами (кредиторами), є й повторне, згідно з ч. 7, 8, 11 ст. 111 ЦК України, складення проміжного та затвердження остаточного ліквідаційних балансів (його дані не відрізнятимуться від ліквідаційного балансу, складеного ліквідатором в справі про банкрутство), а також звітування перед податковими органами, Пенсійним фондом, фондами соціального страхування (виявлення заборгованості перед ними було здійснено в справі про банкрутство, з подальшим врахуванням при задоволенні вимог кредиторів згідно з черговістю, встановленою ст. 64 Кодексу з банкрутства).

По-третє, згідно з ч. 8, 11, 12 ст. 111 ЦК України, етапу розподілу майна між учасниками (акціонерами, членами) юридичної особи передують остаточне затвердження ліквідаційного балансу. Однак, затвердженню останнього передують складення проміжного ліквідаційного балансу, що є можливим лише зі спливом строку для пред'явлення вимог кредиторів, а отже й реалізація права на отримання ліквідаційної квоти, за загальною процедурою, потребує спливу бодай 2-місячного строку. З наведеного вище очевидно, що загальна процедура ліквідації юридичної особи на підставі рішення учасників (акціонерів, членів) не може застосовуватися в ситуації, коли, попри достатність майна, залишеного після розрахунків з кредиторами в межах провадження у справі про банкрутство, учасники (акціонери, члени) бажують, тим не менш, припинити діяльність юридичної особи та розподілити між собою майно.

На нашу думку, задля уникнення вищевказаних ускладнень та невизначеності, слід безпосередньо передбачити в Кодексі України з процедур банкрутства можливість розподілу серед учасників (акціонерів, членів) юридичної особи того майна, що залишилося після задоволення вимог кредиторів і якого недостатньо для продовження господарської діяльності юридичної особи, оскільки це цілком відповідає як інтересам учасників (акціонерів, членів), так і завданням та меті процедури банкрутства. Учасники (акціонери, члени) юридичної особи, які не бажують продовжувати здійснення нею діяльності, також повинні мати можливість звернутися до суду з клопотанням про початок процедури розподілу майна юридичної особи, яке залишилося після задоволення вимог кредиторів. Для звернення з таким клопотанням пропонується встановити строк в 7 днів.

Висновки. Прийнято розрізняти суто корпоративне та зобов'язальне право на ліквідаційну квоту. Корпоративне право полягає в можливості особи брати участь в розподілі майна, яке залишилося після задоволення вимог кредиторів. Зобов'язальне право полягає в можливості особи вимагати виплати належної їй частки в залишку майна юридичної особи або ж вартості частки майна. Обидва суб'єктивних права реалізуються на етапі, коли юридична особа та корпоративні відносини продовжують існувати, а тому право особи брати участь в розподілі залишку майна є безумовно корпоративним. Чинне правове регулювання ліквідації юридичної особи за процедурою банкрутства є недосконалим. З метою подолання окреслених в статті недоліків, пропонується передбачити: 1) етап розподілу між учасниками (акціонерами, членами) майна юридичної особи, платоспроможність якої відновлена, однак залишеного в результаті майна недостатньо для продовження здійснення господарської діяльності; 2) надати учасникам (акціонерам, членам) юридичної особи право в межах процедури банкрутства звертатися з клопотанням про остаточну ліквідацію юридичної особи, платоспроможність якої відновлена та майна якої достатньо для продовження здійснення господарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 04.03.2022 року).
2. Цивільний кодекс: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 04.03.2022 року).
3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 04.03.2022 року).
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> (дата звернення: 04.03.2022 року).
5. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 04.03.2022 року).
6. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text> (дата звернення: 04.03.2022 року).
7. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text> (дата звернення: 04.03.2022 року).
8. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата звернення: 04.03.2022 року).

9. Д. В. Ломакін. Корпоративні правоотношения как составная часть системы гражданско-правовых отношений: на примере хозяйственных обществ. дис. доктор юр. наук: 12.00.03 / Москва, Московский гос. ун. им. М. В. Ломоносова. 2009. 514 с.
10. І. В. Спасибо-Фатеева. Цивільно-правові проблеми акціонерних правовідносин. дис. докт. юр. наук: 12.00.03 / Харків. Нац. юр. акад. ім. Ярослава Мудрого. 2000. 415 с.
11. А. В. Смітюх. Корпоративні права та корпоративні паї (частки): теоретико-правові аспекти : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 662 с.
12. А. В. Киричок. Правомочність на отримання частини майна або його вартості в разі ліквідації товариства (ліквідаційна квота). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 38-41.
13. С. Д. Могилевский. Общество с ограниченной ответственностью: законодательство и практика его применения. Москва: Статут. 2010. 421 с.
14. А. В. Сороченко. Корпоративні права та обов'язки: господарсько-правовий аспект. дис. канд. юр. наук: 12.00.04. Київ. Київський нац. ун. ім. Тараса Шевченка. 2015. 204 с.
15. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах. автореф. на здобуття наук. ступеня докт. юр. наук: 12.00.03 / Харків. Нац. юр. акад. ім. Ярослава Мудрого. 2010. 35 с.
16. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення 04.03.2022 року)
17. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 04.03.2022 року)
18. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 04.03.2022 року)
19. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення 04.03.2022 року)